

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ประวัติการก่อตั้งสหกรณ์การเกษตรจอมทอง

สหกรณ์การเกษตรจอมทอง ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 30 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2530 โดยความต้องการที่จะรวมของเกษตรกรในอำเภอจอมทอง โดยครั้งแรกเป็นการรวมกลุ่มกันตามความต้องการของกลุ่มสมาชิก 150-151 คนส่วนมากจะเป็นกลุ่มปลูกผักสวนครัว พืชไร่ ซึ่งในตอนนั้นภาครัฐให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มกันตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและการสหกรณ์ เพื่อมุ่งหวังให้ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหาร ในการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร ทำคนในชุมชนเท่านั้นที่ขอมรู้ ปัญหา ความต้องการของตัวเองเป็นอย่างดีที่สุด

ซึ่งการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรจอมทอง มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อเป็นศูนย์กลางทั้งด้านการเกษตรให้กับกลุ่มสมาชิก ที่มีปัญหาและความต้องการทางด้านการเกษตรและมุ่งหวัง เพื่อช่วยกันคิดช่วยกันทำ วางแผนรวมกัน ในการที่เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ และยักรวม กลุ่มกันเพื่อประสานความร่วมมือ ระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ ในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มสมาชิกสหกรณ์เรื่องการพัฒนาคุณภาพผลผลิต การตลาด เทคโนโลยี เคมีภัณฑ์ หรืออุปกรณ์ต่างๆ โดยทางสหกรณ์การเกษตรจอมทอง

ดำเนินการเป็นตัวกลางโดยให้ทางกลุ่มสมาชิกมาบริหาร โดยผ่านตัวแทนที่คัดสรรกันมา เพื่อให้ภาครัฐสร้างกลไกควบคุมการทำงาน

4.2 ประวัติความเป็นมาการเปลี่ยนแปลงปัญหาและอุปสรรค

สหกรณ์การเกษตรจอมทอง จัดตั้งขึ้น ตามความต้องการของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร อ.จอมทอง เพื่อดำเนินการพัฒนาของคุณภาพของระบบการจัดการ เมล็ดพันธุ์พืช การตลาดโดยระยะเริ่มแรกซึ่งไม่ได้มีนโยบายทำลำไย เพราะในขณะนี้มีลำไยยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาดเท่าไรนัก อีกทั้งยังทำได้แต่เฉพาะในฤดูกาลเท่านั้น โดยส่วนมากจะส่งเสริมเรื่องการทำกิจกรรมพืชไร่ พืชยืนต้น บางอย่าง เช่น ฝรั่ง เป็นต้น

สหกรณ์การเกษตรจอมทองในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเช่าสำนักงานถนนเชียงใหม่ – สอดตรงแยกไปดอยอินทนนท์เป็นห้องแถวชั้นเดียว ชาวบ้านจึงเรียกว่า สหกรณ์ดอยอินทนนท์ หรือ สหกรณ์ น้ำตกแม่กลาง เพราะอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอจอมทอง

สหกรณ์เกษตรจอมทอง ได้มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ เมื่อได้ก่อสร้างอาคาร บนเนื้อที่ 10 ไร่ เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2536 ตามนโยบายสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์แห่งประเทศไทย โดย ฯพณฯ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานและดร.อานวย ยศสุข ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ สหกรณ์ และนายประเสริฐ อินต๊ะยศ ประธานสหกรณ์ รวมถึง นายสังวร จินใจ ผู้จัดการ ฯลฯ

ซึ่งหลังจากได้มีการเปิดดำเนินงานสหกรณ์ อย่างเป็นทางการแล้ว เริ่มแรก สมาชิก 100-150 คน ก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆมีกลุ่มเกษตรกรอำเภอใกล้เคียงมาสมัครเป็นสมาชิก เช่น อำเภอฮอด, อ.ดอยหล่อ เพราะสหกรณ์ ได้มีนโยบาย ทำลำไย ในฤดูในขณะที่มีตามนโยบายของภาครัฐทำให้ กลุ่มเกษตรกรทำ มีความต้องการที่จะปลูกลำไย เพราะมีแนวโน้มทางการตลาดดี ภาครัฐเข้ามา ช่วยเหลือ หาดตลาดเมืองจีนให้

เมื่อมีการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรจอมทอง ขึ้นได้มีกลุ่มเกษตรกร อ.ใกล้เคียง เช่น อ.บ้านโฮ้ง กิ่ง อ.ดอยหล่อ เมื่อมีมาสมัครเป็นสมาชิกมากขึ้น เพราะลำไยยังมีไม่มากทางอ.จอมทอง อ.บ้านโฮ้ง และกิ่ง อ.ดอยหล่อ และทางที่ อ.สารภี อ.เมือง จ.ลำพูนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในขณะนั้นมาก ที่สุดในประเทศไทย ทำให้กลุ่มเกษตรกร อ.จอมทอง ได้หันมาร่วมกลุ่มเป็นสมาชิก เพื่อที่จะปลูก ลำไย เป็นผลไม้ส่งขายเมืองจีนเป็นส่วนใหญ่

ช่วงปี 2530-2540 ยังไม่พบปัญหา ของลำไยเพราะ มีปัจจัยที่สำคัญคือ

1. จำนวนพื้นที่ปลูกลำไยมีไม่มาก
2. ลำไยออกตามฤดูกาล
3. ลำไยมีคุณภาพ

และเมื่อปี พ.ศ.2542-2549 ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่ทำรายได้ดีทำให้เกษตรกร เป็นการปลูกลำไยกันมากโดย แบ่งออกเป็นหลายจังหวัด ได้แก่

1. เชียงใหม่	2. ลำพูน	3. จันทบุรี	4. เชียงราย
5. พะเยา	6. ตาก	7. กำแพงเพชรเป็นต้น	

ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกลำไยกันมากขึ้นเพราะ ปี 2540 มีการทดลองทำ ลำไยนอกฤดูกาลสำเร็จ โดยการราดสาร โพรแตสเซียมคอลลเรต ขึ้นมาทำให้เกษตรกรหันมาทำลำไย นอกฤดูกันมากปีนี้ก็ยังยังเป็นที่ต้องการของตลาด เช่น จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย พม่า เวียดนาม สอ่งกง และยุโรป จนในปัจจุบันนับได้ว่าพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่าเมื่อ 10 ปี ก่อน 50-70 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ เป็นพื้นที่ปลูกลำไยมากที่สุดในประเทศไทย

สหกรณ์การเกษตรจอมทองได้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ตามการทัน กระแสเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน มีสมาชิกที่ต้องการจดทะเบียนหุ้น มากกว่า 1200 กว่าคน

ได้มีการร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาครัฐให้เงินทุนมาลงทุนหรือ ภาคเอกชนหันมาลงทุนการผลิตผลทางการเกษตร เช่น ลำไย หอม กระเทียม เป็นต้น หรือจะเป็น อุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตร ภาครัฐบาลและเอกชนมีกองทุนให้การช่วยเหลือให้เกษตรกรได้มีการนำทุนและวัตถุดิบไปลงทุนมากขึ้น ในแต่ละปี กว่า 50 ล้านบาท อีกทั้งยังได้มีการดำเนินการจัดทำระบบธนาคารซึ่งหลังจากได้มีการดำเนินโครงการต่างๆ หลาย

โครงการตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

1. โครงการลดภาระดอกเบี้ย
2. โครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร (รัฐช่วยเหลือ 3,000/ราย)
3. โครงการเลี้ยงโค
4. โครงการอบเมล็ดพันธุ์พืช
5. โครงการเตาอบลำไย
6. โครงการรับซื้อลำไย
7. โครงการพัฒนาคุณภาพลำไย เป็นต้น

ต่อมาโครงการนี้ถือได้ว่าเป็นโครงการหลักของสหกรณ์การเกษตรจอมทอง คือโครงการพัฒนาคุณภาพลำไย ซึ่งลำไยนอกฤดูส่งออกเป็นที่นิยมของเกษตรกรในอำเภอจอมทองมากที่สุด ทางสหกรณ์ ฯลฯ ได้มีการส่งเสริมในการดำเนินงาน เช่น นักวิชาการ ระบบการจัดการ ใหม่ๆ การไปศึกษาดูงาน หาตลาดให้เกษตรกร อีกทั้งจึงประสานความร่วมมือจะระหว่างนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้กับกลุ่มเกษตรกร

ปัญหาภาวะลำไยล้นตลาด เมื่อปี 2544 สหกรณ์ ประสบกับภาวะลำไยล้นตลาด ทำให้เกษตรกรมีรายได้ค่าน้อยกว่าที่ลงทุนไป เกิดปัญหาหนี้สินตามมาเพราะภาครัฐขยายการตลาดไปประเทศอื่นมากเกินไปทำให้ลำไยเกินความต้องการของประเทศจีน และอีกปัจจัยสำคัญ คือ ปัญหาค่าเงินบาทลอยตัว ในสมัยรัฐบาลชวน เมื่อประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจในประเทศ ทางสหกรณ์ฯ จึงปรับเปลี่ยนนโยบายให้ทางสมาชิกมาผ่อนหนี้สิน แต่ก็ยังมีบางรายชำระดอกเบี้ยมากเกินไปทางสหกรณ์ เกิดภาวะขาดทุนเป็นอย่างมาก

4.3 สถานะการของการส่งออกลำไยของไทยไปยังประเทศจีนในปัจจุบัน

ข้อมูลสถานะการของการส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีนหลังเป็นสมาชิกองค์การการค้าของโลก ประกอบด้วย การสรุปข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การปลูกลำไยในประเทศไทย พันธุ์ลำไยที่ปลูกในประเทศไทย ด้านการตลาดของลำไย การจัดการลำไยเพื่อการส่งออก ลักษณะโครงสร้างการตลาดของผลิตภัณฑ์ลำไย การส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีน ตลาดผลไม้ในจีนหลังเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก และการส่งออกลำไยหลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทยกับประเทศจีนดังต่อไปนี้

สถานการณ์การปลูกลำไยในประเทศไทย

ลำไยถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตภาคเหนือ นอกจากจะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชาวสวนลำไยแล้ว ยังเป็นสินค้าทางการเกษตรที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจพื้นที่ปลูกลำไยของสำนักงานสถิติการเกษตร พบว่าในช่วงปี 2536 – 2545 พื้นที่ปลูกลำไยรวมกันทั้งประเทศเพิ่มขึ้น 2.7 เท่า คือ จากพื้นที่ปลูก 2.33 แสนไร่ ในปี 2536 เพิ่มขึ้นเป็น 6.31 แสนไร่ในปี 2545 ซึ่งในพื้นที่ปลูกจำนวนที่อ้างถึงในช่วงดังกล่าวเป็นพื้นที่ให้ผลผลิตสู่ตลาดการเกษตร 1.72 แสนไร่ ในปี 2536 และเพิ่มขึ้นเป็น 3.96 แสนไร่ในปี 2545 หรือเพิ่มขึ้น 2.3 เท่า ส่วนในด้านผลผลิตของลำไยทั้งประเทศในช่วงเดียวกัน พบว่า มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามปริมาณเนื้อที่ให้ผลผลิต คือ ในปี 2536 ประเทศไทยมีผลผลิตของลำไยทั้งประเทศ 0.93 แสนตัน และเพิ่มขึ้นเป็น 4.20 แสนตัน ในปี 2545 หรือเพิ่มขึ้น 4.5 เท่า (โปรดพิจารณารายละเอียดในตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 พื้นที่ปลูกลำไย พื้นที่ให้ผลผลิตลำไยและผลผลิตลำไยของประเทศไทยระหว่างปี 2536 – 2545

ปี	พื้นที่ปลูก		พื้นที่ให้ผลผลิต		ผลผลิต	
	X1,000 ไร่	ร้อยละ	X1,000 ไร่	ร้อยละ	X1,000 ตัน	ร้อยละ
2536	233	-	172	-	93	-
2537	255	9.4	192	11.6	193	107.5
2538	274	7.5	217	13.0	144	-25.4
2539	295	7.7	240	10.6	236	63.9
2540	335	13.6	259	7.9	286	21.2
2541	408	21.8	275	6.2	34	-88.1
2542	464	13.7	295	7.3	143	320.6
2543	514	10.8	331	12.2	358	150.3
2544	591	15.0	358	8.2	187	-47.8
2545	631	6.8	396	10.6	420	124.6

ที่มา: สำนักงานสถิติกรมวิชาการเกษตร (2546)

สำหรับพื้นที่ปลูกลำไยของประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลเดียว พบว่า พื้นที่ปลูกลำไยของกรมส่งเสริมการเกษตรปรากฏว่า ในช่วงปี 2543 – 2545 พบว่า พื้นที่ให้ผลผลิตลำไยทั้งประเทศกว่าร้อยละ 75.0 ของพื้นที่เป็นพื้นที่ปลูกสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย คือ ในปี 2543 พื้นที่ให้ผลผลิตลำไย 3 จังหวัด เท่ากับ 255,744 ไร่ จากพื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมด 331,069 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 77.25 ในปี 2544 พื้นที่ให้ผลผลิตลำไย 3 จังหวัด เท่ากับ 274,457 ไร่ จากพื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมด 357,887 ไร่ หรือคิดร้อยละ 76.69 ในปี 2545 พื้นที่ให้ผลผลิตลำไย 3 จังหวัด เท่ากับ 302,260 ไร่ จากพื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมด 396,356 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 76.26 ส่วนผลผลิตของลำไยก็เช่นเดียวกัน คือ ในปี 2543 ผลผลิตลำไยจาก 3 จังหวัดนี้เท่ากับ 283,249 ตันหรือคิดเป็นร้อยละ 79.03 ของผลผลิตลำไยทั้งประเทศ ในปี 2544 ผลผลิตลำไยจาก 3 จังหวัด เท่ากับ 146,520 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 78.44 ของผลผลิตลำไยทั้งประเทศในปี 2545 ผลผลิตลำไยจาก 3 จังหวัด เท่ากับ 336,656 ตัน หรือคิดร้อยละ 80.09 ของผลผลิตลำไยทั้งประเทศ (โปรดพิจารณารายละเอียดในตารางที่ 4.2) ส่วนในปี 2546 ได้ประเมินว่า พื้นที่ปลูกลำไยทั้งประเทศ 440,975 ไร่ ได้ผลผลิต

ทั้งสิ้น 299,017 ตัน ซึ่งพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 11.26 การเพิ่มขึ้นใน 3 จังหวัดภาคเหนือเป็นดังนี้

1. การเพิ่มในจังหวัดเชียงใหม่ จาก 130,058 ไร่ เป็น 142,103 ไร่ หรือร้อยละ 9.26 แต่ผลผลิตมีแนวโน้มลดลงจาก 152,948 ตัน เป็น 112,688 ตัน หรือลดลงร้อยละ 26.32
2. การเพิ่มในจังหวัดลำพูน จาก 127,255 ไร่ เป็น 142,319 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.84 ในขณะที่ผลผลิตมีแนวโน้มลดลงจาก 138,581 ตัน เหลือ 93,788 ตัน หรือลดลงร้อยละ 32.32
3. การเพิ่มในจังหวัดเชียงราย จาก 44,947 ไร่ เป็น 50,181 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.64 ส่วนผลผลิตมีแนวโน้มลดลงจาก 45,127 ตัน เหลือ 32,015 ตัน หรือลดลงร้อยละ 29.06

ตารางที่ 4.2 พื้นที่ให้ผลผลิต ผลผลิตลำไยของประเทศไทยระหว่างปี 2543 – 2545 จำแนกรายจังหวัด

จังหวัด	เนื้อที่ให้ผลผลิต (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)		
	2543	2544	2545	2543	2544	2545
เชียงใหม่	113,522	119,709	130,058	126,577	65,241	152,948
ลำพูน	109,751	116,811	127,255	123,909	62,728	138,581
เชียงราย	32,471	37,937	44,947	32,763	18,551	45,127
พะเยา	13,195	15,232	18,120	13,472	7,418	16,761
น่าน	10,897	12,515	14,132	11,300	6,645	12,634
จันทบุรี	10,444	11,158	12,472	10,402	5,914	12,422
ลำปาง	10,230	10,680	11,542	10,240	4,806	9,603
ตาก	9,497	10,056	11,061	9,488	4,203	9,623
เลย	9,307	10,589	12,408	8,516	4,945	10,869
แพร่	8,206	9,173	9,739	9,125	4,779	8,385
หนองคาย	2,507	2,909	3,425	2,053	1,181	2,552
นครราชสีมา	1,042	1,118	1,197	575	392	828
รวมทั่วประเทศ	331,069	357,887	396,356	358,420	186,803	420,333

ที่มา: สำนักงานสถิติกรมวิชาการเกษตร (2546)

กรณีพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่กระจายอยู่ในภาคเหนือโดยเฉพาะ 3 จังหวัด สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2546: 2) อธิบายว่าเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการปรับโครงสร้างการผลิตลำไยและระบบการผลิตการเกษตร โดยมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนพื้นที่นาที่ไม่เหมาะสมไปปลูกผลไม้ ทำให้ทางภาคเหนือได้มีการเปลี่ยนพื้นที่นาโดยทำการยกท้องร่องทำเป็นสวนลำไยแทน (สำนักงานกรมวิชาการเกษตร, 2539: 2) ส่วนความคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูกทั้งใน 3 จังหวัดภาคเหนือ และการเพิ่มขึ้นในพื้นที่อื่นๆทั่วประเทศถือเป็นอดีตการปลูกลำไยจะนิยมปลูกในพื้นที่ภาคเหนือ เพราะเป็นพื้นที่ที่หนาวเย็นซึ่งมีส่วนทำให้การพัฒนาดอกของลำไยให้สมบูรณ์ปีใดอากาศไม่หนาวเย็นเพียงพอก็จะไม่ให้ผลผลิตแต่ในขณะนี้ชาวสวนลำไยสามารถกระตุ้นให้ลำไยพัฒนาดอกได้ตามที่ต้องการได้ ด้วยสารเคมีโปแตสเซียมคลอไรด์ (KClO₃) โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งอากาศหนาวเย็นทำให้เกษตรกรของไทยสามารถปลูกลำไยได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทยแม้บริเวณที่ปลูกนั้นจะไม่มีอากาศหนาวเย็นเลยก็ตาม

พันธุ์ลำไยที่ปลูกในประเทศไทย

พันธุ์ลำไยที่นิยมปลูกกันมาก คือ ลำไยพันธุ์อีดอ ลำไยพันธุ์นี้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งต่างประเทศและในประเทศ ลำไยพันธุ์นี้เหมาะสมกับการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง ลำไยกระป๋อง และลำไยแช่แข็ง พันธุ์อีดอมีผลผลิตคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของผลผลิตทั้งหมด เหตุผลที่ได้รับนิยมนั้นเนื่องจากการดูแลรักษาง่าย ทนทานต่อโรค ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ ผลผลิตที่ได้รับมีคุณภาพดี กล่าวคือ เนื้อหนา และกรอบ มีรสหวาน กลิ่นหอม เมล็ดเล็ก จึงเป็นที่ต้องการของตลาดโดยเฉพาะต่างประเทศและโรงงานลำไยกระป๋อง จึงคาดว่าในอนาคตจะมีการเพาะปลูกลำไยพันธุ์มากขึ้น

ส่วนลำไยพันธุ์อื่นๆ ได้แก่ พันธุ์เปี้ยวเขียว พันธุ์อีดั่ว และพันธุ์สีชมพู ลำไยพันธุ์เหล่านี้นิยมปลูกเพื่อการบริโภคสดภายในประเทศ เนื่องจากการมีน้ำมากทำให้ไม่ทนทานต่อการขนส่งระยะทางไกลและระยะเวลาที่ยาวนานได้ เมื่อถึงปลายทางแล้วเปลือกมักจะเปลี่ยนสี ไม่สามารถแก้ไขด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ทำให้ลำไยกลุ่มนี้ไม่นิยมส่งออก จำหน่ายและบริโภคภายในประเทศ

ด้านการตลาดของลำไย

การจำหน่ายผลผลิตลำไยส่วนใหญ่เป็นการขายแบบเหมาสวนซึ่งเป็นการตกลงซื้อกันตั้งแต่เริ่มออกดอกหรือเหมาในระยะที่เริ่มต้นติดผลแล้ว ส่วนที่เหลือชาวสวนเก็บมาจำหน่ายเองให้กับพ่อค้าที่จูดรับซื้อ นอกจากนี้ยังพบว่า พ่อค้าท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นผู้รับเหมาสวนเพื่อนำไปจำหน่ายให้กับพ่อค้ารวบรวมทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ผู้ส่งออก และแปรรูป ตลาดที่สำคัญในท้องถิ่น เช่น บริเวณตลาดหนองหอย ถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน บริเวณหกแยกอำเภอพาน

จังหวัดเชียงราย ส่วนตลาดในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ตลาดปากคลองตลาด ตลาดมหานาค และตลาดดอนเมืองพัฒนา ตลาดในประเทศสามารถรองรับผลผลิตได้ประมาณร้อยละ 30 ของผลผลิตลำไยทั้งหมด สำหรับพฤติกรรมการค้าของชาวสวนลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ปรากฏว่าประมาณครึ่งหนึ่งนิยมการขายเหมาสวน เนื่องจากหลีกเลี่ยงปัญหาแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และชาวสวนมีความจำเป็นต้องการเงินด่วน ส่วนตลาดส่งออกลำไยถูกแบ่งออกเป็นตลาดเก่าและตลาดใหม่ ซึ่งได้จำแนกตลาดส่งออกลำไยไว้ ดังนี้

1. ตลาดเก่า ตลาดต่างประเทศที่สำคัญ คือ ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งตลาดเป็นตลาดดั้งเดิมในการส่งออกไปจำหน่าย ตลาดนี้สามารถรองรับผลผลิตได้ร้อยละ 80 ของการส่งออกทั้งหมด ลักษณะการส่งออกจะใช้ระบบฝากขาย สามารถรองรับผลผลิตได้มาก แต่ราคาค่อนข้างผันผวน เนื่องจากผู้ค้าให้อุปสงค์และอุปทานในการกำหนดราคาซื้อขาย

2. ตลาดใหม่ ได้แก่ แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น ในปัจจุบันประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวลำไยเพื่อการส่งออกโดยการรมด้วยซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) แล้วบรรจุในตู้คอนเทนเนอร์ปรับอากาศ ทำให้ไม่จำเป็นต้องขนส่งทางเครื่องบินเหมือนเมื่อก่อน เป็นผลให้สามารถส่งลำไยไปไกลถึงทวีปยุโรป สำหรับประเทศแคนาดาเป็นตลาดรับซื้อลำไยที่มีคุณภาพสูงให้ราคาดีและเสถียรภาพ แต่เนื่องจากประเทศนี้มีการจัดซื้อตามคำสั่งจึงรองรับผลผลิตได้ไม่มากนัก สำหรับตลาดใหม่นี้รับรองผลผลิตร้อยละ 20 ของปริมาณส่งออกและแนวโน้มการส่งออกไปยังตลาดลักษณะนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับตลาดลำไยแปรรูป จากเอกสารของกรมวิชาการเกษตร (2542) รวมกับเอกสารของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จำแนกตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยแปรรูปที่สำคัญไว้ 4 ประการ คือ

1. ตลาดลำไยกระป๋อง รองรับผลผลิตได้ร้อยละ 20 ของปริมาณลำไยสด ลำไยสดที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการบรรจุกระป๋องคือ ลำไยเกรดระหว่าง A ถึง B โดยลำไยกระป๋องส่วนใหญ่ส่งจำหน่ายต่างประเทศ ตลาดสำคัญได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2. ลำไยอบแห้ง ตลาดที่สำคัญได้แก่ ประเทศจีน เกาหลีใต้ สิงคโปร์ เป็นต้น ปัจจุบันการขยายตัวของลำไยอบแห้งเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดประเทศจีน ถือเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่มาก ลำไยอบแห้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ชาวจีนนิยมบริโภคอย่างมากเพราะเชื่อว่าลำไยเป็นผลไม้มงคลของจีน ใช้เป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ประเพณีเทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลตรุษจีน เป็นต้น นอกจากนี้ชาวจีนยังเชื่อว่าสรรพคุณของเนื้อลำไยอบแห้งช่วยบำรุงเลือด บำรุงสมอง ช่วยบำรุงกำลังและเป็นสมุนไพรได้ด้วย ส่วนผู้ผลิต

สามารถพัฒนาการทำลำไยอบแห้งให้มีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิมทั้งในลำไยอบแห้งเฉพาะเนื้อและลำไยอบแห้งทั้งเปลือก

3. ตลาดลำไยแช่แข็ง ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เพราะสองประเทศนี้มีนโยบายไม่เปิดตลาดผลไม้สดการส่งออกลำไยประเภทนี้ยังไม่แน่นอนมีอัตราการแข่งขันตัวขึ้น ๆ ลง ๆ ในแต่ละปีและมีปริมาณน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับลำไยสดและลำไยอบแห้ง

4. ลำไยสด การตลาดส่งออกที่สำคัญคือแถบประเทศใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 80 ของการส่งออกทั้งหมด ได้แก่ ส่องกง (รวมกับจีน) สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย แคนาดา อังกฤษ และฝรั่งเศส

การจัดการลำไยเพื่อการส่งออก

สำนักคณะกรรมการวิชาการเกษตร(2546: 5-9) ได้กล่าวถึงการจัดการลำไยสดและการจัดการลำไยแห้งเพื่อการส่งออก ดังปรากฏในรายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดการลำไยสดเพื่อการส่งออก

ลำไยสดส่งออกเกือบทั้งหมดมีลักษณะเป็นลำไยข้อ คัดขนาด และจัดแต่งลงในตะกร้าพลาสติกโปร่งขนาด 14x19x6 นิ้ว บรรจุลำไยให้มีน้ำหนักสุทธิ 10 กิโลกรัม มีองค์ประกอบของคุณภาพที่มีผลต่อราคาและความต้องการของลูกค้า ได้แก่ ขนาดผล สีผิว โรคแมลง การตกค้างของสารศัตรูพืช และการตกค้างของสารฆ่าเชื้อโรคในขั้นตอนหลังเก็บเกี่ยว

1.1 ขนาดผล

ตามมาตรฐานลำไยของประเทศไทยกำหนดการแบ่งชั้นคุณภาพเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นพิเศษ เป็นลำไยชั้นดีที่สุด ตรงตามพันธุ์ ผลปลอดจากตำหนิหรือมีตำหนิผิวเพียงเล็กน้อย ไม่มีผลต่อรูปลักษณะทั่วไป ร่องลงมา คือ ชั้นหนึ่ง ชั้นสอง และกำหนดขนาดเป็น 5 ขนาด ดังนี้

ขนาดที่ 1 ลำไยข้อต้องมีจำนวนผลไม่เกิน 84 ผลต่อกิโลกรัม ส่วนลำไยผลเดี่ยวต้องมีจำนวนผลไม่เกิน 90 ผลต่อกิโลกรัม

ขนาดที่ 2 ลำไยข้อต้องมีจำนวนผลระหว่าง 85-94 ผลต่อกิโลกรัม ส่วนลำไยผลเดี่ยวต้องมีจำนวนผลระหว่าง 91 – 100 ผลต่อกิโลกรัม

ขนาดที่ 3 ลำไยข้อต้องมีจำนวนผลระหว่าง 95 – 104 ผลต่อกิโลกรัม ส่วนลำไยผลเดี่ยวต้องมีจำนวนผลระหว่าง 101 – 111 ผลต่อกิโลกรัม

ขนาดที่ 4 ลำไยข้อต้องมีจำนวนผลระหว่าง 105 – 114 ผลต่อกิโลกรัม ส่วนลำไยผลเดี่ยวต้องมีจำนวนผลระหว่าง 112 – 122 ผลต่อกิโลกรัม

ขนาดที่ 5 ลำไยจะต้องมีจำนวนผลเกินตั้งแต่ 115 ผลขึ้นไปต่อกิโลกรัม ส่วนลำไยผลเดี่ยว ต้องมีจำนวนผลตั้งแต่ 123 ผลขึ้นไปต่อกิโลกรัม

อย่างไรก็ตามมาตรฐานที่ทางราชการกำหนดข้างต้นไม่เป็นที่นิยมของพ่อค้าผู้ส่งออกแต่ จะกำหนดมาตรฐานของตนเองขึ้นมาโดยพิจารณาทั้งขนาด สีผิว และความสวยงามเป็นเกณฑ์ใน การตัดสินใจราคา โดยเรียกเป็นสีต่าง ๆ เช่น ทอง แดง น้ำเงิน เขียว ลำไยที่มีขนาดผลโตมีโอกาที่จะ ขายได้ราคาดีกว่าลำไยผลเล็ก

1.2 สีผิวเปลือก

ลูกค้าส่วนใหญ่ชอบสีผิวเปลือกเหลืองทองตามธรรมชาติ สีของผิวลำไยมาจากปัจจัย สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพดินและภูมิอากาศ ถ้าการขยายผลอยู่ในช่วงฤดูหนาวสีผิวจะไม่สวย เท่าลำไยฤดูปกติ ส่วนการพ่นปุ๋ยทางใบ โดยเฉพาะปุ๋ยที่ให้ธาตุอาหารเสริมอาจช่วยแก้ปัญหาเรื่องสี ผิวได้ อีกประการหนึ่งผิวของผลลำไยที่เป็นราดำเกิดจากมูลของเพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง ซึ่งต้องกำจัดที่ ต้นเหตุ ปัญหาผิวเป็นจุดดำในซึ่งเกิดจากเชื้อราซึ่งมักเกิดในช่วงที่มีความชื้นสูงจำเป็นต้องป้องกัน ด้วยสารกำจัดเชื้อราก่อนการเก็บเกี่ยวประมาณครึ่งเดือน

1.3 ศัตรูพืช

ศัตรูพืชที่สำคัญต่อการส่งออก คือ เพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง ซึ่งต้องดูแลตั้งแต่ระยะเวลาดัด แต่งกิ่ง หลังการเก็บเกี่ยว โดยกำจัดกิ่งที่เป็นเพลี้ยหอย เพลี้ยแป้งทิ้ง ในระยะต่อมาหากพบการ ระบาดมากต้องพ่นสารกำจัด

1.4 การตกค้างของสารป้องกันศัตรูพืช

ในระยะหลังมีการกล่าวถึงการตกค้างของสารป้องกันศัตรูพืชกับผลผลิตลำไยที่ส่งออก ไปประเทศจีนกันมากขึ้น เกษตรกรจึงควรห้ามใช้สารเคมีต้องห้าม หรือสารเคมีแนะนำให้ใช้ได้ก็ ควรใช้อย่างระมัดระวังตามอัตราที่ถูกกำหนดในฉลาก และเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อครบเวลาที่กำหนด

1.5 การคัดแยกเกรดของลำไย

การคัดเกรดลำไยเพื่อบรรจุในตะกร้าต้องกระทำให้ตรงตามที่ระบุและสม่ำเสมอไม่ให้ สิ่งปลอมปนในตะกร้า ชั่งน้ำหนักให้ได้ตามกำหนด และนำส่งสถานรับซื้อทันทีเพื่อตรวจสอบ คุณภาพ และเข้าสู่กระบวนการรมซัลเฟอร์ไดออกไซด์ต่อไป

2. การจัดการลำไยอบแห้งเพื่อการส่งออก

ลำไยอบแห้งทั้งเปลือก เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของผลผลิตลำไยที่ประเทศจีนนิยมสั่งนำเข้า และมีแนวโน้มเพิ่มปริมาณการส่งออกอยู่ตลอดเวลาตามความต้องการของผู้บริโภคในประเทศจีน รวมทั้งมีความสะดวกในการขนส่งและเสี่ยงต่อความเสียหายได้เร็วกว่าลำไยสด

คุณภาพลำไยอบแห้งตามมาตรฐานการรับจำนำลำไยอบแห้งขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) กำหนดให้ลำไยที่เข้ารับการจำนำต้องมีความชื้นไม่เกินร้อยละ 13.5 แบ่งเป็น 3 ชั้นคุณภาพหรือเกรด ได้แก่

เกรด AA	เส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า	25	มิลลิเมตร
เกรด A	เส้นผ่าศูนย์กลาง	22-24	มิลลิเมตร
เกรด B	เส้นผ่าศูนย์กลาง	19-21	มิลลิเมตร

ลำไยอบแห้งที่มีคุณภาพควรมีผลเป็นทรงกลมตามธรรมชาติ มีเนื้อในแห้งสีน้ำตาล แต่ไม่ไหม้ มีการเจือปนของผลบุบ ผลแตก และผลที่เปลือกมีรอยเปื้อนของคราบน้ำตาลในปริมาณที่น้อยที่สุด การทำลำไยแห้งเพื่อคุณภาพจึงจำเป็นต้องพิถีพิถัน ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์

การเลือกเตาอบที่เหมาะสมส่วนมากเป็นเตาอบแบบได้หวั่น บรรจุได้คราวละ 1,500 – 2,000 กิโลกรัม มีอุปกรณ์กำเนิดความร้อน ใช้แก๊สหุงต้ม หรือน้ำมันดีเซลเป็นเชื้อเพลิง แต่การใช้ดีเซลเป็นเชื้อเพลิงอาจมีข้อเสียในเรื่องกลิ่นของน้ำมันซึ่งอาจติดไปกับผลลำไย

2.2 การเตรียมผลลำไยก่อนอบ

ลำไยสดที่จะนำมาอบแห้ง จะถูกเก็บเกี่ยวอย่างประณีต ไม่สุกแก่จนเกินไป เพราะจะทำให้เกิดการไหลเยิ้มของน้ำหวานลำไยออกมาเป็นผิวเปลือก เกิดผลลำไยแห้งลักษณะ น้ำหนัก ทำให้เสียคุณภาพ การคัดขนาดและคัดผลแตกเสียออกก่อนการอบ เนื่องจากลำไยที่มีขนาดต่างกัน จะใช้เวลาอบไม่เท่ากัน

2.3 การอบลำไย

การอบลำไยแห้งเป็นกระบวนการที่ใช้ความชำนาญพอสมควร เริ่มจากการนำลำไยสดเกลี่ยบนตระแกรงซึ่งทำเป็นชั้นๆ ในเตาอบส่วนใหญ่จะมีจำนวน 3 ชั้น เทคนิคการอบมีหลายวิธีแต่โดยทั่วไปใช้อุณหภูมิ 70-80 องศาเซลเซียส ใช้เวลา 36-48 ชั่วโมง ลำไยมีความชื้นสูงอาจใช้พัดลมเป่าก่อนประมาณ 2-3 ชั่วโมง แล้วเริ่มอบที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10 ชั่วโมง ทำการสลับชั้นตะแกรงที่วางลำไยบนและล่างแล้วอบต่อไปอีกเป็นช่วงๆ ช่วงละ 10 ชั่วโมง จนครบชั่วโมง โดยปรับลดอุณหภูมิลงมาให้อยู่ประมาณ 65 – 70 องศาเซลเซียส และอบในช่วงสุดท้ายอีก 8 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียสก่อนที่จะนำมาคัดเกรดและบรรจุถุงพลาสติกถุงละ 10 กิโลกรัม รัดปากถุงให้แน่นก่อนบรรจุกล่องกระดาษอีกชั้นหนึ่ง

2.4 การเก็บรักษาลำไยแห้ง

ลำไยแห้งจะถูกบรรจุในถุงพลาสติกที่หนากันความชื้นได้ ภายในถุงควรบรรจุสารดูดความชื้นเพื่อกันเชื้อรา หรือควรบรรจุอยู่ในถุงภายในสุญญากาศ หรือภายใต้บรรยากาศของก๊าซเฉื่อย เช่น ก๊าซไนโตรเจนหรือก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นต้น การเก็บรักษาลำไยแห้งในโรง

เก็บที่สามารถควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ที่ 10 องศาเซลเซียส สามารถรักษาคุณภาพและการเปลี่ยนแปลงของสีเนื้อลำไยได้ดีกว่าการเก็บในสภาพอุณหภูมิปกติที่สูงกว่า 25 องศาเซลเซียส

ลักษณะโครงสร้างการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไย

โครงสร้างการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยที่สำคัญมี 2 ประเภท คือ โครงสร้างการตลาดลำไยสดและโครงสร้างการตลาดผลิตภัณฑ์ลำไยแปรรูป ดังนี้

1. โครงสร้างตลาดลำไยสด แบ่งออกเป็นโครงสร้างการตลาดบริโภคสดภายในประเทศและตลาดบริโภคสดต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

1.1 ตลาดบริโภคสดภายในประเทศ จัดเป็นตลาดที่สำคัญอีกตลาดหนึ่งในการใช้ผลผลิตทั้งหมด ตลาดภายในประเทศที่รองรับผลผลิต ประกอบด้วย ตลาดมหานาค สะพานขาว ปากคลองตลาด และดอนเมืองพัฒนา รองรับผลผลิตได้รวมกันประมาณร้อยละ 35 ของการบริโภคภายในประเทศ ตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง รองรับผลผลิตได้ประมาณร้อยละ 50 ของการบริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะตลาดไท รองรับได้วันละประมาณ 300 ตัน

1.2 ตลาดลำไยสดในต่างประเทศ คือ การส่งออกลำไยสดไปยังตลาดเก่าและตลาดใหม่

2. โครงสร้างตลาดลำไยแปรรูป แบ่งออกเป็น 2 โครงสร้างคือโครงสร้างตลาดลำไยอบแห้ง และตลาดลำไยกระป๋อง ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะโครงสร้างตลาดลำไยอบแห้ง ดังนี้

ลำไยอบแห้งเริ่มมีการพัฒนาในเชิงอุตสาหกรรมโดยบริษัทโอเจ็ทในช่วงปี พ.ศ. 2530 – 2531 ในช่วงนั้นเป็นการใช้ลำไยร่วงเป็นวัตถุดิบเพื่อแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง ปัจจุบันนอกจากมีการใช้ลำไยร่วงเพื่อผลิตเป็นลำไยอบแห้งแล้วยังมีการใช้ลำไยสุกร่วงเพื่อแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง ลักษณะการจำหน่ายลำไยอบแห้งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ช่องทางที่สำคัญ คือ การจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศและการส่งออกไปยังต่างประเทศ ตลาดลำไยอบแห้งภายในประเทศผู้ค้าปลีกสามารถรับซื้อผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งจากผู้ผลิตรายย่อย ผู้ผลิตและรวบรวม หรือผู้รวบรวมรายย่อยเพื่อนำไปขายต่อให้กับผู้บริโภค ส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งไปยังต่างประเทศ นั้นผู้ที่ส่งออกผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งอาจเป็นผู้ผลิต รวบรวม และส่งออกหรืออาจเป็นผู้รวบรวมและส่งออก

การรวบรวมรับซื้อลำไยอบแห้งโดยผู้รวบรวมรายใหญ่มักมีสำนักงานรับซื้อ ผู้ผลิตรายย่อยที่ต้องการขายผลผลิตจะนำผลผลิตมาจำหน่ายที่แหล่งรับซื้อ โดยการนำตัวอย่างมาให้ผู้ประกอบการกำหนดราคาก่อนเมื่อพึงพอใจจึงนำผลผลิตมาจำหน่ายหรืออาจนำผลผลิตมาขายโดยไม่ต้องกำหนดราคาก่อน การรับซื้อลำไยอบแห้งเฉพาะเนื้อจะเป็นการกำหนดราคาผลผลิตโดยการประเมินผลิตภัณฑ์ด้วยสายตาจากสีและลักษณะของเนื้อลำไย ส่วนลำไยอบแห้งทั้งเปลือกจำกัด

ราคาตามเกรดซึ่งผู้ขายอาจคัดมาก่อนแล้วหรือผู้ซื้อที่มีเครื่องคัดเกรดไว้ให้บริการหรือผู้ซื้อบางรายอาจรับซื้อแบบคัดเกรดแล้วนำมาคัดแยกเกรดในภายหลัง สำหรับราคาซื้อขายลำไยอบแห้งระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายนั้น ผู้ซื้อจะกำหนดราคาซื้อขายโดยดูจากความต้องการผลิตภัณฑ์ลำไยขอตลาดและปริมาณของลำไยในท้องตลาดขณะนั้น ทำให้ราคาที่กำหนดมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา โดยในช่วงกลางฤดูลำไยอบแห้งออกสู่ตลาดราคาจะต่ำและเพิ่มสูงขึ้นในปลายฤดูกาลผลิต

การส่งออกลำไยของประเทศไทย

1. ภาพรวมการส่งออกลำไยของประเทศไทย

การตลาดของลำไยในประเทศไทยในขณะนี้ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตเป็นอย่างมาก จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการค้าลำไยของประเทศไทยในช่วงปี 2533 – 2542 โดยกรมวิชาการเกษตร (2543: 74 – 75) พบว่า ในปี 2533 ปริมาณผลผลิตลำไยร้อยละ 67.9 ถูกใช้บริโภคภายในประเทศถูกส่งออกลำไยในลักษณะต่างๆ เพียงร้อยละ 32.1 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตลาดที่สำคัญเริ่มขึ้นในปี 2538 พบว่าปริมาณผลผลิตลำไยทั้งหมดร้อยละ 11.2 ถูกใช้บริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เหลือหรือร้อยละ 88.8 ถูกส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ (ดังแสดงในตารางที่ 4.3) ส่วนปริมาณการส่งออกลำไยในช่วงปี 2533 – 2542 พบว่าลำไยสดและลำไยอบแห้งมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นในขณะที่ลำไยกระป๋องแช่แข็งตัวเลขปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นไม่สูงนัก

ตารางที่ 4.3 ปริมาณและรูปแบบการส่งออกผลผลิตลำไยของประเทศไทยระหว่างปี 2533 – 2542

(หน่วย : ตัน)

ปริมาณ	2533	2536	2539	2540	2541	2542
ผลผลิตลำไยทั้งหมด	106,413	126,014	196,042	236,335	17,555	120,715
การส่งออก						
ลำไยสด	14,355	21,310	61,053	81,633	2,858	43,997
ลำไยอบแห้ง	2,511	2,637	80,550	114,231	2,838	20,310
ลำไยกระป๋อง	17,108	16,782	32,264	31,946	9,722	17,644
ลำไยแช่แข็ง	187	159	231	239	219	749
ส่งออกทั้งหมด	34,161	40,888	174,098	228,049	15,360	82,700
ร้อยละการส่งออก	32.1	32.5	88.8	96.5	87.5	68.5

ที่มา: ดัดแปลงจากข้อมูลของ กรมวิชาการเกษตร (2543: 75)

2. การส่งออกลำไยสด

สำนักงานเศรษฐกิจ โดยความร่วมมือกับกรมศุลกากร ได้สรุปปริมาณการส่งออกลำไยสดไปต่างประเทศในรอบปี 2541 – 2546 ไว้ว่าผลผลิตลำไยสดถูกส่งออกไปยังตลาดเก่าและตลาดใหม่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาและมีเฉพาะปี 2546 ที่มีปริมาณและมูลค่าลดลงต่ำกว่าปี 2545 ดังรายละเอียดปริมาณและมูลค่าส่งออกลำไยสดที่แสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดของประเทศไทยไปยังตลาดต่างประเทศระหว่างปี 2541 – 2546

ปี	ปริมาณส่งออก		มูลค่า	
	ตัน	เพิ่ม / ลด	ล้านบาท	เพิ่ม / ลด
2541	81,872	-	2,134.63	-
2542	2,800	- 96.58	169.41	- 92.06
2543	44,747	1,498.11	1,191.85	603.53
2544	102,903	129.97	1,974.96	65.71
2545	114,403	11.18	1,986.82	0.60
2546	82,731	- 27.68	1,718.29	- 13.52

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

3. การส่งออกลำไยอบแห้ง

ผลผลิตลำไยอบแห้งในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ คงเหลือไว้สำหรับบริโภคภายในประเทศเพียงส่วนน้อย จากข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.5 พบว่าในช่วงปี 2541 – 2546 ปริมาณการส่งออกลำไยอบแห้งไปยังต่างประเทศของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ช่วงที่เพิ่มขึ้นสูงสุดคือในช่วงปี 2541 – 2543 คือ ปริมาณส่งออก 6,700 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 55,904 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 725.76 ของปริมาณส่งออกในปี 2542 ต่อมาปริมาณส่งออกได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดอีกครั้งหนึ่งในปี 2546 คือ เพิ่มขึ้นจาก 29,916 ตันในปี 2545 เป็นการส่งออกลำไยอบแห้ง 59,157 ตันในปี 2546 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 97.74 ของปริมาณส่งออกในปี 2545 สาเหตุที่ทำให้ปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากเนื่องจากมีประเทศคู่ค้าที่สำคัญมีความต้องการปริมาณลำไยอบแห้งเพิ่มขึ้น คือ โดยเฉพาะประเทศจีน

ตารางที่ 4.5 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งของประเทศไทยไปยังตลาดต่างประเทศระหว่างปี 2541 – 2547

ปี	ปริมาณส่งออก		มูลค่า	
	ตัน	เพิ่ม / ลด	ล้านบาท	เพิ่ม / ลด
2541	945	-	85.46	-
2542	6,770	616.40	436.73	411.03
2543	55,904	725.76	2,414.87	452.94
2544	26,838	- 51.99	1,309.96	- 45.75
2545	29,916	11.47	1,326.12	1.23
2546	59,157	97.74	2,511.62	89.40

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

การส่งออกลำไยของไทยไปยังประเทศจีน

ข้อมูลการส่งออกลำไยของไทยไปยังประเทศจีน ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับการส่งผลไม้ไทยไปประเทศและส่วนแบ่งทางการตลาด เส้นทางทางการส่งสินค้าของประเทศไทยไปประเทศจีน ประเภทของลำไยส่งออกไปประเทศจีน และการส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีนก่อนและหลังเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก มีรายละเอียดดังนี้

1. การส่งผลไม้ของประเทศไทยไปประเทศจีนและส่วนแบ่งการตลาด

1.1 ผลไม้ของไทยส่งออกไปประเทศจีน

ภาพรวมการค้าผลไม้ระหว่างไทยกับประเทศจีนว่า เป็นตลาดผลไม้อันดับหกของไทย เนื่องจากจีนเป็นตลาดใหญ่เพราะมีพลเมืองมากกว่า 1,300 ล้านคน และนิยมบริโภคผลไม้ชาวจีนพอใจในรสชาติของผลไม้ไทย ทำให้ประเทศจีนเป็นคู่ค้าที่สำคัญรายหนึ่งของไทยผลไม้ของไทยไปประเทศจีนนำเข้าจากไทยเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ ลำไย ทุเรียน กลิ้วยไข่ มังคุด เป็นต้น การส่งออกผลไม้ของไทยไปประเทศจีนในปี 2545 เป็นผลไม้สดแช่เย็นและแช่แข็งปริมาณ 14,828 ตัน มูลค่า 227.92 ล้านบาท เปรียบเทียบกับปี 2544 ปริมาณ 15,728 ตัน มูลค่า 238.16 ล้านบาท มีปริมาณและมูลค่าลดลงร้อยละ 5.72 และ 4.30 ตามลำดับ ส่วนลำไยซึ่งเป็นสินค้าส่งออกสำคัญไปยังประเทศจีนปรากฏว่าในปี 2544 ลดลงจากปี 2543 จากมูลค่า 220.57 ล้านบาทลดลงเหลือ 99.31 ล้านบาทและ

ลดลงอีกในปี 2545 คือมูลค่าส่งออก 99.28 ล้านบาทแต่ในรายงานเดียวกันไม่แสดงรายละเอียดการส่งออกลำไยแห่งจากไทยไปประเทศจีน (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลไม้สดแช่เย็นและแช่แข็งของไทยไปประเทศจีน
จำแนกตามชนิดส่งออกที่สำคัญ

(ปริมาณ:ตัน มูลค่า:ล้านบาท)

ชนิด	2543		2544		2545	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ลำไย	9,974	220.57	6,144	99.31	6,405	99.28
ทุเรียน	4,291	52.33	2,920	39.58	215	10.03
ลิ้นจี่	596	10.66	828	18.92	119	1.72
กล้วย	3,946	47.66	1,772	23.4	1,118	14.5
ผลไม้ประเภทส้ม	1,572	34.93	1,853	25.24	1,377	20.18
มังคุด	1,471	20.09	1,666	22.77	991	13.03
ผลไม้แช่เย็น แช่แข็งอื่นๆ	1,413	18.04	543	9.34	4,600	68.93
รวม	23,263	404.28	15,728	238.16	14,828	227.92
สัดส่วนของลำไย (%)	42.87	54.56	39.06	41.70	43.20	43.56

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร

1.2 ส่วนแบ่งตลาดผลไม้ของไทยในประเทศจีน

จากข้อมูลส่วนแบ่งตลาดและประเทศคู่แข่งสินค้าสำคัญของไทยในจีน ปี 2542 – 2545 ของกรมวิชาการเกษตร ประกอบด้วยข้อมูลที่รายงานโดยสถาบันฝึกอบรมการค้าระหว่างประเทศ (2546) ทำให้พบว่าแนวโน้มผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปลูกลำไยในประเทศจีน และการมีคู่แข่งอื่น ๆ กับส่วนแบ่งการตลาดผลไม้ภายในประเทศจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังข้อมูลประกอบคำอธิบายแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ส่วนแบ่งตลาดและประเทศคู่แข่งสินค้าผลไม้สำคัญในประเทศจีนปี 2544- 2546

(หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเทศ	2544	2545	มกราคม - กรกฎาคม		
			2545	2546	เพิ่ม / ลด(%)
เวียดนาม	49.49	69.19	42.60	49.09	15.23
สหรัฐอเมริกา	56.57	50.16	26.09	42.35	62.32
ฟิลิปปินส์	64.18	65.10	35.94	41.89	16.56
ไทย	72.73	70.55	51.24	37.51	- 26.80
ชิลี	21.68	28.88	24.91	30.11	20.88
นิวซีแลนด์	21.13	27.09	13.41	18.67	39.22
อิหร่าน	4.08	4.74	3.02	5.36	77.48
รัสเซีย	13.33	10.64	6.85	0.73	- 89.34
อื่น ๆ	139.88	170.95	87.65	121.25	38.33
รวม	367.01	377.95	223.02	255.52	14.57

ที่มา: กรมวิชาการเกษตรและ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง

หมายเหตุ: จีนนำเข้าผลไม้ประเภทต่างๆ ดังนี้

1. กล้วย จีนนำเข้าร้อยละ 59 ของการนำเข้าผลไม้จีน จากฟิลิปปินส์ อิควาดอร์ โคลัมเบีย
2. องุ่น นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา ชิลี
3. ทูเรียน ลำไย จากไทย
4. ส้ม แอปเปิ้ล จากสหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์

2. เส้นทางขนส่งสินค้าของไทยไปประเทศจีน

สำหรับเส้นทางการขนส่งสินค้าจากไทยไปยังประเทศจีนในภาพรวม มีอยู่ 3 ช่องทาง

หลักคือ

1.1 การขนส่งทางเรือ แบ่งออกเป็น การขนส่งตามกลุ่มแม่น้ำโขงใช้เส้นทางจาก

ท่าเรือที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เดินทางไปยังท่าเรือของจีนในมณฑลยูนนาน เช่น ท่าเรือ จิ่งหง (เชียงรุ่ง) และท่าเรือซีเหมา เป็นต้น และการขนส่งทางทะเล ส่วนใหญ่ขนส่งสินค้าใช้เส้นทางจากแหลมฉบังผ่านทะเลจีนใต้ไปยังฮ่องกงหรือตรงไปยังท่าเรือสำคัญของจีน เช่น ท่าเรือ Huangpu ที่กวางตุ้ง ท่าเรือเซี่ยงไฮ้ เป็นต้น

2.2 การขนส่งทางอากาศ ส่วนมากใช้ขนส่งสินค้าตอนต้นฤดูกาลผลิตที่มีสินค้าน้อย และราคาสูงไปยังท่าอากาศยานในเมืองสำคัญต่างๆ ของจีน เช่น ท่าอากาศยานนครคุนหมิง เจินตู เซียงไฮ้ ปักกิ่ง

3.3 การขนส่งทางบก ซึ่งในขณะนี้ประมาณ 5 เส้นทาง แต่สำหรับเส้นทางยังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างและสภาพเส้นทางยังไม่เสร็จสมบูรณ์ กล่าวคือ

- 1) เส้นทางอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เข้าสู่ประเทศพม่าทางด่านท่าจีเหล็ก ผ่านเมืองเชียงตุง แล้วเข้าสู่สิบสองปันนา ประเทศจีน มีระยะทาง 253 กิโลเมตร
- 2) เส้นทางจากอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เข้าสู่ประเทศลาวผ่านทางห้วยทรายในหลวงน้ำทา บ่อเต็น บ่อหาน และเข้าสู่สิบสองปันนา ประเทศจีน มีระยะทาง 254 กิโลเมตร (กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง)
- 3) เส้นทางจากอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เข้าสู่ประเทศลาว ผ่านด่านห้วยโก๋น ด่านน้ำเงิน ปากแบ่ง บ่อเต็น บ่อหาน แล้วเข้าสู่สิบสองปันนา ประเทศจีน มีระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร
- 4) เส้นทางจากจังหวัดหนองคายเข้าสู่เวียงจันทน์ ประเทศลาว จากนั้นเข้าสู่ประเทศเวียดนาม และผ่านเข้าสู่ประเทศจีนทางเมืองหนานหนิงของกวางสี
- 5) เส้นทางจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เข้าสู่ประเทศพม่าทางด่านท่าจีเหล็กผ่านเมืองยองและเข้าสู่ประเทศจีนทางเมืองหมิ่นซ่ง เพื่อเข้าสู่สิบสองปันนา มณฑลยูนนานมีระยะทางประมาณ 240 กิโลเมตร

3. ประเภทของลำไยส่งออกไปประเทศจีน

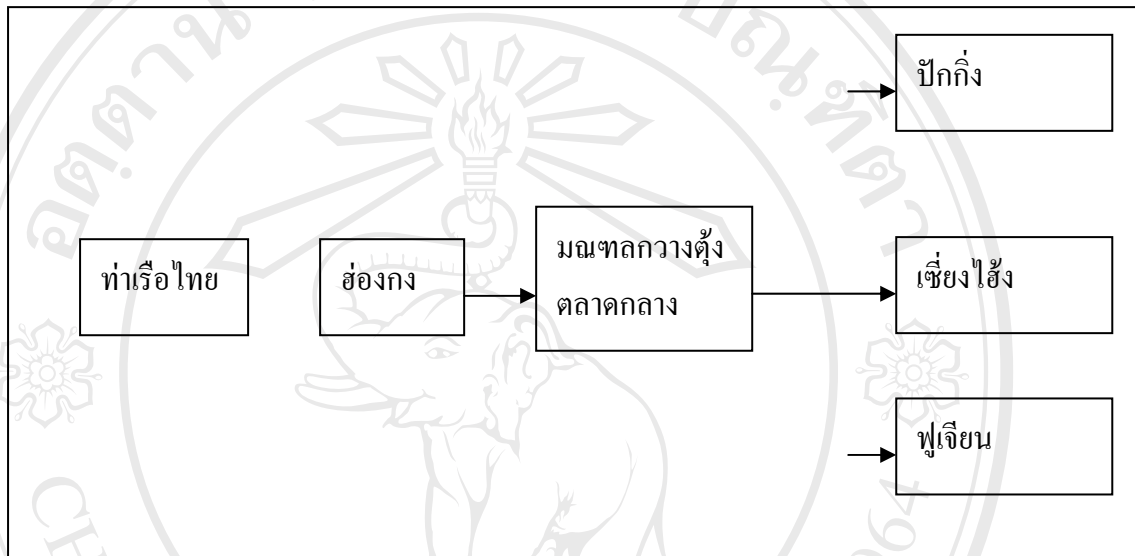
การส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีนมี 2 ประเภท คือ การส่งออกลำไยสดและการส่งออกลำไยอบแห้ง

3.1 การส่งออกลำไยสด

แหล่งกระจายผลไม้อำเภอของไทยในประเทศจีนในปัจจุบันมี 3 แหล่งที่สำคัญคือ ตลาดในนครกวางโจว (มณฑลกวางตุ้ง) เมืองนี้เป็นแหล่งสำคัญของการส่งออกลำไยสดของไทย เพราะเป็นตลาดผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจีน (ประกอบด้วยตลาดหลีฮุย และตลาดเจียงหนาน) สินค้าผลไม้สดที่ส่งออกจากประเทศไทยจะต้องผ่านประเทศฮ่องกงก่อนจึงจะถูกส่งต่อไป (มณฑลฝูเจี้ยน) เป็นตลาดใหม่สำหรับการส่งออกผลไม้สดของไทยซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มขยายตัวของการส่งออกไปยังตลาดนี้มากยิ่งขึ้น ลำไยของไทยยังกระจายไปยังตลาดในมหานครเซี่ยงไฮ้ ตลาดนี้มีความสำคัญคือเป็นเมืองท่านำเข้าสินค้าที่ส่งออกจากไทยไปจีน (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2547) และ

ตลาดที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งคือตลาดปักกิ่งซึ่งเป็นเมืองหลวงของจีน สำหรับทางเดินหรือเส้นทางส่งออกลำไยสดของไทยไปยังประเทศจีน แสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 เส้นทางส่งออกลำไยสดจากไทยไปประเทศจีน

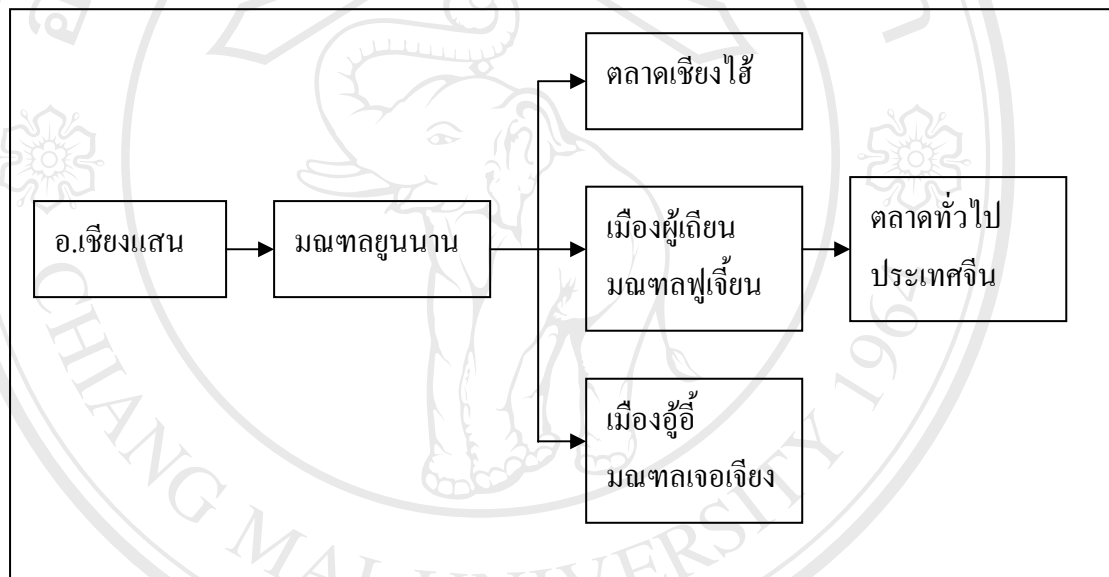
ที่มา: กรมวิชาการเกษตร (2547)

3.2 การส่งออกลำไยอบแห้ง

ลำไยแห้งที่ส่งออกไปประเทศจีนผ่านเส้นทางหลักที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผ่านเส้นทางแม่น้ำโขง เพื่อส่งต่อไปยังท่าเรือของจีนในมณฑลยูนนานที่เมืองคุนหมิง เช่น ท่าเรือ จินหนง (เซี่ยงรุ้ง) และท่าเรือซีเหมา เป็นต้น จากนั้นจะถูกส่งต่อไปทางรถไฟไปยังเมือง ผู้เถียน นอกจากนี้สินค้าลำไยอบแห้งถูกส่งไปประเทศจีนผ่านทางเรือเดินทะเลจากแหลมฉบังผ่าน ทะเลจีนใต้ไปยังฮ่องกงหรือตรงไปยังท่าเรือสำคัญของจีน เช่น ท่าเรือ Huangpu ที่กว่างตุ้งท่าเรือ เซี่ยงไฮ้ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการขนส่งสินค้าจากไทยไปประเทศจีนจากท่าเรือแหลมฉบังไปเซี่ยงไฮ้ ใช้เวลา 26 วัน จากเซี่ยงไฮ้เข้าเมืองยี่อู่ (ศูนย์กลางการค้าลำไย) ใช้เวลา 1 วันรวม 27 วัน ทำให้ในปัจจุบันบริษัทต่างๆ หันมาขนส่งทางแม่น้ำโขงแทน ซึ่งจะใช้เวลาจากเชียงใหม่ ถึงเซี่ยงรุ้งเพียง 4 วัน จากเซี่ยงรุ้ง ถึงคุนหมิง 3 วัน คุนหมิงถึงยี่อู่ 4 วัน รวม 11 วัน รวมทั้งการขนส่งทางแม่น้ำโขง 1 ตู้คอนเทนเนอร์ จะประหยัดค่าใช้จ่ายประมาณ 800 ดอลลาร์สหรัฐ จึงทำให้การขนส่งสินค้าทางน้ำโขงได้รับความนิยมยิ่งขึ้นส่วนแหล่งกระจายสินค้าลำไยอบแห้งของไทยในประเทศจีนที่สำคัญที่หลายแหล่ง คือ เมืองผู้เถียน (มณฑลฟู่เจี้ยน) เมืองนี้นอกจากจะเป็นแหล่งรับลำไยอบแห้งจาก

ประเทศไทยที่สำคัญแหล่งหนึ่งแล้ว ยังเป็นเมืองที่ผลิตลำไยแหล่งสำคัญของจีนอีกด้วย ดังนั้นเมืองนี้จึงมีลำไยอบแห้งซึ่งผลิตในพื้นที่ของตนเอง เมืองนี้จึงเป็นเมืองที่ส่งออกลำไยอบแห้งไปยังเมืองต่างๆ ของประเทศจีน แหล่งรองรับลำไยอบแห้งที่ส่งมาจากเมืองผู้เถียนที่สำคัญคือตลาดอู่ซึ่งตั้งอยู่ตอนกลางของมณฑลเจ้อเจียงเป็นตลาดนำเข้าลำไยอบแห้งที่สำคัญของไทย คือ กว่าร้อยละ 70 ของลำไยอบแห้งของไทยส่งออกไปตลาดแห่งนี้ (อักษรสรี พานิชสาส์น, 2547) สำหรับทางเดินหรือเส้นทางส่งออกลำไยอบแห้งของไทยไปยังประเทศจีน แสดงในภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 เส้นทางส่งออกลำไยอบแห้งจากไทยไปประเทศจีนผ่านเส้นทางแม่น้ำโขง

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร (2547)

4. การส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีนก่อนและหลังเป็นสมาชิก WTO

กรมวิชาการเกษตร (2543: 74-82) กล่าวถึงการตลาดลำไยสดและอบแห้งของไทยไว้ว่า ร้อยละ 80 ของการส่งออกจะถูกส่งไปยังฮ่องกง ดังนั้นตลาดลำไยในจีนจึงเป็นตลาดที่สำคัญต่อกลไกของระบบราคาลำไยในประเทศไทยอย่างยิ่ง ฮ่องกงนับเป็นตลาดผลไม้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งของภูมิภาคเอเชียบริเวณ พม่า ไทย ลาว เวียดนาม และไต้หวัน เป็นต้น มีผลไม้และผลิตภัณฑ์การเกษตรทั่วโลกส่งเข้ามาขายจำนวนมาก กล่าวกันในกลุ่มพ่อค้าผลไม้สดในฮ่องกงว่า เมื่อลำไยจากประเทศไทยเข้าสู่ตลาดฮ่องกงแล้ว ผลไม้อื่นๆ จากทั่วโลกจะสูญเสียการแข่งขันในตลาดลงไปถึงปริมาณการขายที่ลดลงและราคาที่ลดลงเกี่ยวกับเรื่องการส่งออกลำไยเป็นผลไม้มงคลและเรียกลำไยว่า

“ตามังกร” นอกจากประเทศจีนมีการนำเข้าลำไยทั้งสดและอบแห้งเข้าประเทศแล้วยังมีการนำเข้าโดยผ่านประเทศอื่นๆ โกลีเกีย

4.1 การส่งออกลำไยไปประเทศจีนก่อนจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO

จากข้อมูลการส่งออกลำไยทั้งลำไยสดและลำไยแห้งของไทยไปประเทศจีน (รวมฮ่องกง) ในช่วงปี 2541 – 46 ซึ่งรวบรวมโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยความร่วมมือของกรมศุลกากร พบว่า มูลค่าการส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีนก่อนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (ปี 2541 – 2544) เพิ่มขึ้นทั้งลำไยสดและลำไยอบแห้ง ดังนี้มูลค่าการส่งออกลำไยสดและลำไยแห้งในปี 2541 เท่ากับ 171.46 ล้านบาท มูลค่าการส่งออกในปี 2543 เท่ากับ 1,838.36 ล้านบาท หรือเพิ่มจากปีก่อนร้อยละ 106.01 และมูลค่าส่งออกในปี 2544 เท่ากับ 2,426.15 ล้านบาท หรือเพิ่มจากปีก่อน ร้อยละ 31.97 (ตารางที่ 4.8)

4.2 การส่งออกลำไยไปประเทศจีนหลังจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO

จากข้อมูลการส่งออกลำไยทั้งลำไยสดและลำไยแห้งของไทยไปประเทศจีน (รวมฮ่องกง) ในช่วงปี 2541 -46 ซึ่งรวบรวมโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยความร่วมมือของกรมศุลกากร พบว่า มูลค่าการส่งออกลำไยของไทยไปประเทศจีนหลังเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (ปี 2545 – 2546) คือมูลค่าในปี 2545 เท่ากับ 2,322.62 ล้านบาทหรือมูลค่าส่งออกน้อยกว่าปี 2544 ร้อยละ 4.27 และในปี 2546 มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 3,152.62 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 35.74 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประเภทของลำไยส่งออก ปรากฏว่ามูลค่าการส่งออกลำไยสดในปี 2545 และปี 2546 ลดลง คือมูลค่าส่งออกในปี 2545 เท่ากับ 1,046.99 ล้านบาทหรือน้อยกว่าปี 2544 ร้อยละ 15.27 และมูลค่าส่งออกในปี 2546 เท่ากับ 761.36 ล้านบาท หรือน้อยกว่าปี 2545 ร้อยละ 27.28 แต่การส่งออกลำไยอบแห้งของไทยไปประเทศจีนมีทิศทางตรงกันข้าม คือ มูลค่าการส่งออกในปี 2545 เท่ากับ 1,275.63 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นสูงกว่าปี 2544 ร้อยละ 7.15 และมูลค่าส่งออกในปี 2546 เท่ากับ 2,391.26 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นสูงกว่าปี 2545 ร้อยละ 87.46 (ตารางที่ 4.8 และภาพที่ 4.3)

ข้อสังเกตของการส่งออกลำไยไปประเทศจีนหลังจากเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก แล้วอัตราภาษีศุลกากรการส่งออกลำไยของไทยจะลดลงตามข้อตกลงทางการค้าขององค์การการค้าโลก และมีผลตั้งแต่ปี 2545 แต่ปรากฏว่าข้อมูลปริมาณการส่งออกลำไยไปประเทศจีนของไทยในปี 2545 มีมูลค่าต่ำกว่าปี 2544 แสดงว่าข้อตกลงเกี่ยวกับการลดอัตราภาษีศุลกากรให้แก่ผู้ส่งออกผลไม้ไม่ได้ช่วยทำให้เกิดการขยายตัวด้านปริมาณการส่งออกลำไยของประเทศไทยไปประเทศจีน แม้ผลการส่งออกจะสูงขึ้นในปี 2546 แต่ก็ไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนว่าการส่งออกลำไยไปประเทศจีนที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากข้อตกลงการลดอัตราภาษีศุลกากรจากการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกหรือไม่

เพราะในปี 2546 ประเทศไทยได้ทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศจีน ข้อตกลงดังกล่าวมีสาระสำคัญครอบคลุมเรื่องการลดภาษีสินค้าผัก และผลไม้ทุกรายการตามพิกัดศุลกากรตอนที่ 07-08 ให้เหลือร้อยละศูนย์ (0%) ภายในวันที่ 1 ตุลาคม 2546 และให้ใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of origin) การส่งออกผลไม้ได้รับผลจากข้อตกลงดังกล่าวและมีส่วนช่วยทำให้ข้อตกลงจากการค้าขององค์การการค้าโลกที่มีเงื่อนไขด้านภาษีศุลกากรด้อยกว่าสิ้นสุดลง

ดังนั้นแนวโน้มการส่งออกผลไม้ของไทยไปประเทศจีนส่วนหนึ่งอาจจะมาจากเงื่อนไขจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย – จีน ก็เป็นไปได้เช่นกัน

ตารางที่ 4.8 แนวโน้มการส่งออกผลไม้ของไทยไปประเทศจีนและการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกระหว่างปี 2541 – 2546

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	การตลาดผลไม้				รวม	เพิ่ม/ลด (%)
	สด	เพิ่ม/ลด (%)	อบแห้ง	เพิ่ม/ลด (%)		
ก่อนเข้าเป็นสมาชิก WTO	113.05	-	58.41	-	171.46	-
2541	545.95	382.93	346.41	493.07	832.35	420.45
2542	1,168.58	114.05	669.77	93.35	1,838.36	106.01
2543	1235.68	5.74	1,190.47	77.74	2,426.15	31.97
2544						
หลังเป็นสมาชิก WTO	1046.99	-15.27	1,275.63	7.15	2,322.62	-4.27
2545	761.36	-27.28	2,391.26	87.46	3,152.62	35.74
2546						

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

หมายเหตุ: มูลค่าการส่งออกเป็นมูลค่ารวมการส่งออกไปยังประเทศจีนกับฮ่องกง

สรุปปัญหาการส่งออกลำไยไปประเทศจีน

หลังจากประเทศจีนเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกแล้ว ปรากฏว่าแนวโน้มมูลค่าการส่งออกลำไยไปยังเพิ่มขึ้น แต่ชมรมผู้ปลูกลำไยกล่าวว่าโอกาสการส่งออกลำไยไปประเทศจีนของไทยจะได้รับผลกระทบระยะยาวหลายสาเหตุที่เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการส่งออกลำไยไปประเทศจีนมีอยู่ 5 ปัจจัยหลักดังนี้

1. การเพิ่มการปลูกลำไยในจีน
2. การแข่งขันจากประเทศเวียดนาม
3. การตกค้างของสารเคมี
4. มาตรการทางภาษี
5. มาตรการกีดกันอื่นที่มีใช้ภาษี

4.4 ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 15 คน โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสเพื่อให้ผู้รับการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ซึ่งใช้คำถามเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภท เพื่อทดสอบความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเพื่อให้ตรงตามกรอบที่ต้องการจะศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อความสะดวกต่อการศึกษาวิจัยอีกทั้งสรุปผล การวิจัยเป็นกลุ่มบุคคล ตามประเภทของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ตั้งเอาไว้ จำนวน 2 กลุ่ม คือ ประธานสหกรณ์ การเกษตรผู้ดูแลโครงการ และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ผลิตลำไยคุณภาพเพื่อการส่งออก โดยมีรายละเอียดการให้สัมภาษณ์แต่ละเอียงค์ ประเด็นคำถามและข้อสรุปผลการสัมภาษณ์แต่ละกลุ่มบุคคลดังนี้

ประเด็นคำถาม

ประเด็นที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมของสหกรณ์การเกษตรจอมทองในการผลิตลำไยคุณภาพ เพื่อให้คำถามมีประเด็นครอบคลุมในผลการศึกษาจึงใช้คำถามดังต่อไปนี้

1. บทบาทของสหกรณ์อำเภอจอมทอง ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมประสานงานกลุ่มสมาชิกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตลำไยคุณภาพ
2. กลุ่มเกษตรกรมีความพร้อมต่อเทคนิค และแนวทางการจัดการใหม่ได้รับการถ่ายทอดจากสหกรณ์การเกษตร ในโครงการผลิตลำไยคุณภาพ

4.5 ผลการศึกษาวิจัย

1. บทบาทของสหกรณ์ การเกษตรฯ อำเภอจอมทอง ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการประสานงานระหว่างกลุ่มสมาชิก เกษตรกร ผู้ที่เข้าร่วมโครงการผลิตลำไยคุณภาพ

ซึ่งในคำถามนี้ทางกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 5 คน ประกอบด้วย (รองประธานกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ) นายปัญญา สุภาวงศ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 ต.บ้านแปะ อ.จอมทอง นายบุญมี นันตา (รองประธานกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 11 ต.บ้านแปะ อ.จอมทอง นายบุญฤทธิ์ อุปคำ เลขาโครงการ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแปะ นายณรงค์ เนืองทวี เกษตรกรรายใหญ่ และนางผัด นันตา เกษตรกรรายใหญ่ ได้กล่าวคือ บทบาทของสหกรณ์ที่ผ่านมาไว้ว่าสหกรณ์ตั้งแต่ได้เริ่มจัดตั้งมา เพราะเป็นความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์ความต้องการของกลุ่มเกษตรกรในชุมชนเอง โดยครั้งแรกก็มีสมาชิกใช้มากจะมีการร่วมกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรในเทศบาล อ.จอมทอง เท่านั้น และเมื่อมีการปรับปรุงการบริหาร โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาล ก็เริ่มมีกลุ่มเกษตรกร เริ่มเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกมากขึ้น

จนกระทั่ง ทางสหกรณ์ได้ให้กลุ่มนักวิชาการที่ส่งเสริมเข้ามา แนะนำส่งเสริม กลุ่มเกษตรกรรู้ทั้งประโยชน์ ของการร่วมกลุ่ม ในการจัดทำกรเพาะปลูกโดยทางสหกรณ์ ได้เปิดรับสมัครสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ในปี 2547 ได้เข้าร่วมโครง และ ได้ให้ความเพิ่มเติมว่าจริงอยู่นี้เป็นโครงการนำร่องที่ดีเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนได้จริงจัง โดยให้การสนับสนุนทั้งฝ่ายภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนคือกลุ่มเกษตรกรเอง โดยกล่าวถึงสาเหตุก่อนที่จะมาเข้าร่วมโครงการ เพราะผลิตผลทางลำไย ผลิตไม่มีคุณภาพ ทำให้ ราคาถูกไม่ได้ผลผลิตตามที่ต้องการใช้ มีความต้องการที่จะปรับปรุงวิธีการผลิตลำไยคุณภาพ ให้เป็นที่ยอมรับของตลาด และเมื่อทางสหกรณ์ มาส่งเสริมตัดสินใจเข้าร่วมโครงการทันทีเพราะว่าเป็นโครงการที่ดีต่อตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สัมภาษณ์ทั้ง 5 คน ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าระบบการจัดการที่ยังมีปัญหา เพราะกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีปัญหาเรื่องการรับรู้วิทยาการใหม่ ๆ จะต้องทำความเข้าใจต่อการเรียนรู้ ปรับความเข้าใจต่อวิทยาการที่ทันสมัย อยู่บ้าง และรวมทั้งทางสหกรณ์การเกษตรเองยังมีความปัญหาต่อการจัดการด้วยข้อจำกัดด้วยเพราะระยะทาง ไปกลับ 80 กิโลเมตร การติดต่อสื่อสารในช่วงแรกยังมีปัญหาอยู่บ้าง

โครงการผลิตลำไยคุณภาพเพื่อการส่งออก โดยทางสหกรณ์การเกษตร อ.จอมทอง ได้คัดเลือกกลุ่มที่ความพร้อมในด้านการจัดการที่จะพร้อมพัฒนารับเอาวิทยาการสมัยใหม่ เทคนิคที่ทางกรมวิชาการเกษตรที่ได้ให้การยอมรับพร้อมกับคณะกลุ่มสมาชิกร่วมกับคณะกรรมการเป็นผู้คัดเลือก เพื่อเข้าทดลองโครงการนำร่องผลิตลำไยคุณภาพ เพื่อการส่งออก

โดยนายไกรสร อาศัยการณ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแปะ ได้กล่าวว่า เมื่อทางกลุ่มได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการฯ ทางกลุ่มก็ได้มีการจัดการ โดยมีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเข้ามาปฏิบัติ ประสานงานภายในกลุ่มรวมทั้งประสานงานกับทางสหกรณ์การเกษตร อ.จอมทอง ซึ่งเมื่อคัดเลือกคณะกรรมการที่จะปฏิบัติงานที่ได้ ได้ส่งตัวแทนเข้าไปอบรมเพื่อศึกษาวิธีการใหม่ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดการอบรมให้หลังจากได้เข้าร่วมอบรมทางด้านวิชาการและตัวแทนของกลุ่ม ทดลองทำในสวนของตัวเองก่อน และค่อยให้กลุ่มสมาชิกมาอบรม ภาคสนามร่วมกันเพื่อไปจัดการระบบต่างในส่วนของตัวเอง ทำให้ยากต่อการจัดการอยู่บ้าง อีกทั้งสหกรณ์ยังสับสนกับระบบบัญชีในการเบิกอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในโครงการทำให้เกิดปัญหาการประสานงานกันจนบางที่ทางกลุ่มได้ใช้ตัวเคมีภัณฑ์ นี้ไม่อยู่ในโครงการจัดให้เพราะบางที่ถึงกำหนดที่ทางนักวิชาการจะมาแนะนำ เริ่มกิจกรรมตามกำหนดในปฏิทินโครงการ ทำให้โครงการเกิดปัญหาอยู่บ้าง

นาย บุญตัน จุมปาจุม ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 18 ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง และนายเจริญ พันตา หมอдинอาสาได้ให้สัมภาษณ์ว่าในส่วนของนักวิชาการอิสระบางคนที่ทางสหกรณ์การเกษตร จัดให้มาลงพื้นที่ยังไม่มีคุณสมบัติเพียงพอ ต้องการที่จะมาแนะนำสินค้าเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรมากกว่า ที่จะแนะนำเทคนิคที่ทันสมัย อย่างไรก็ตามในส่วนประเด็นเรื่องการวิเคราะห์หรือเรื่องการประสานงานที่มีผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ คิดว่า ส่วนมากจะเป็นปัญหาที่เกิดจากด้านของสหกรณ์ การเกษตร จอมทอง รวมกับนักวิชาการมากกว่าเพราะไม่ได้มีการจัดการวางแผนร่วมกันเป็นอย่างดีและรอบคอบก่อนลงปฏิบัติก็ทั้งไม่มีเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ที่ดูแลโครงการนี้โดยเฉพาะปล่อยให้ นักวิชาการมาลงพื้นที่ฝ่ายเดียวในการลงพื้นที่ที่มีเป็นบางคนที่ใช้การส่งเสริมการขายเคมีภัณฑ์ จากบริษัท เคมีภัณฑ์ มากไปเกินความจำเป็น และทางสหกรณ์ การเกษตรจอมทองเองยังไม่ได้แต่งตั้ง เจ้าหน้าที่ในสหกรณ์ ดูแลโครงการนี้อย่างจริงจัง โดยหาผู้รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้

นายเสฐฐวุฒิ สุภาวงศ์ ผู้จัดการสหกรณ์ สุกนิมิต ต.บ้านแปะ อ.จอมทอง เป็นเกษตรกรรายใหญ่ นายอุดม จุมปาจุม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแปะและนายเจริญ เจริญบุญ หมอдинอาสา ได้ให้ สัมภาษณ์ว่า การทำงาน การบริหารงานที่รัฐบาลมีนโยบายให้ทางสหกรณ์การเกษตรจอมทอง มาดำเนินการ โดยได้ให้ความเห็นว่าในโครงการ นำร่องผลิตลำไยคุณภาพ เพื่อการส่งออกนี้เป็นการแก้ไขปัญหาผลผลิตที่ตกต่ำ ผลผลิตทางการเกษตร ไม่ได้คุณภาพ และที่สำคัญปัญหา เรื่อง หนี้สินของกลุ่มเกษตรกร ที่ยังไม่ได้รับการเข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากภาครัฐบาลอย่างจริงจัง

โดยกล่าวต่อไปว่า เมื่อโครงของสหกรณ์ฯ มีความชัดเจนมาสอดคล้องกับนโยบายกับรัฐบาล และจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกร และเป็นโครงการที่เป็นความหวังของเกษตรกร ควรจะมีการวางแผนจัดการบริหาร อย่างมีประสิทธิภาพ และจริงใจพร้อมที่จะร่วมแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ได้ให้ความเห็นว่า โครงการนำร่องผลิตลำไยคุณภาพเพื่อการส่งออก ทางสหกรณ์การเกษตรจอมทอง ควรจะเตรียมการให้พร้อมกว่านี้ในเรื่องการบริหาร ทรัพยากรบุคคล ในองค์กรเอง และควรจะจัดตำแหน่งบุคลากรในองค์กร ให้รับผิดชอบงานตามของโครงการ เพราะจะทำให้งานได้คุณภาพมากกว่านี้ ซึ่งจะได้รับประโยชน์หลายอย่างมากกว่าเกิดปัญหา

นายบุญสม กาวิ ประธานสหกรณ์การเกษตรจอมทอง ซึ่งเป็นประธานผู้ดูแลโครงการ ได้กล่าวถึง โครงการที่จัดทำไว้ว่า เป็นโครงการภายใต้นโยบายของภาครัฐบาล ที่กำหนดให้แต่ละสหกรณ์ที่มีความพร้อมต้องการจะเข้าร่วมโครงการ เสนอซึ่งกลุ่มที่จะเข้าร่วมจัดทำโครงการโดยทางสหกรณ์ ได้ทำการสำรวจข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยได้ใช้เทคนิค SWOT นำมาวิเคราะห์เพื่อที่จะให้โครงการนี้เกิดความผิดพลาด ที่สุดและได้คัดสรรผู้ที่มีความเชื่อถือในสังคมมาเข้าร่วมโครงการ

เพราะโครงการนำร่องผลิตลำไยคุณภาพปลอดสารพิษเป็นโครงการที่ใช้งบประมาณจำนวนมาก และใช้เวลาค่อนข้างจำกัด ทำให้เกิดปัญหาต่อโครงการนี้อยู่บ้าง ถ้าโครงการนี้ผ่านเกณฑ์ที่ทางจังหวัดตั้งเกณฑ์ไว้ จะมีการจัดตั้งกลุ่มใหญ่ทำโครงการต่อไป

ทั้งนี้ ผู้สัมภาษณ์สังเกตได้ว่า สหกรณ์ การเกษตรจอมทองเอง ที่ยังไม่มีผู้เข้าไปดูแลโครงการนี้อย่างจริงจัง ไม่มีใครเข้ามารับผิดชอบโดยตรง จะให้นักวิชาเป็นคนคอยติดตามผลมากกว่าที่จะทำงานร่วมกัน

อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ ประธานสหกรณ์การเกษตรจอมทองผู้ดูแล โครงการยอมรับว่ามีปัญหาภายในเกิดขึ้นเพราะภายในสหกรณ์ฯ ยังสรรหา ผู้จัดการสหกรณ์เข้ามาบริหาร งานสหกรณ์ ทำให้การประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ยังมีปัญหาในการทำงานร่วมกันและยังกล่าวต่อไปอีกว่ากลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มเกษตรกรแนวใหม่สามารถเรียนรู้วิทยาการใหม่ได้เป็นอย่างดีและมีบทบาทเป็นที่ยอมรับต่อสังคม อีกทั้งยังทำงานแบบมีส่วนร่วมภายในกลุ่มอย่างชัดเจน

(สรุป) ความคิดเห็นและทัศนคติของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ตัวแทนที่เข้ามาศึกษาโครงการ และประธานสหกรณ์การเกษตรจอมทอง ในประเด็น บทบาทของสหกรณ์การเกษตรจอมทอง ที่เกี่ยวกับการประสานงาน และการส่งเสริม

พบว่า การประสานงาน และการส่งเสริมยังพบข้อมูลในเรื่องของการจัดการเป็นหลัก เพราะเมื่อโครงการทำเป็นโครงการเร่งด่วน โดยมีวัตถุประสงค์ ให้เกิดการมีส่วนร่วมในสหกรณ์

การเกษตรจอมทองเป็นหลัก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มสมาชิก ทำให้เวลาในการบริหารจัดการน้อย ก่อให้เกิดปัญหา โครงการทำดำเนินไปประสบปัญหาหลายอย่างอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่พบปัญหาที่ทำให้โครงการแก้ไขไม่ได้

และสหกรณ์เองยังไม่ได้มีประสบการณ์ในเรื่องของการส่งเสริมทางวิชาการ โดยจำเป็นต้องเชื่อถือข้อมูลของนักวิชาการเป็นส่วนใหญ่แต่เมื่อภายในกลุ่มได้เสนอให้สหกรณ์บุคคลที่เข้าเป็น กรองนักวิชาการ ที่มีคุณภาพมีความชำนาญต่อปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งทางสหกรณ์เองก็ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นจึงสรรหานักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถมารวมโครงการ

2. กลุ่มเกษตรกรมีความพร้อมต่อเทคนิค และแนวทางการจัดการใหม่ได้รับการถ่ายทอดจากสหกรณ์การเกษตร ในโครงการผลิตลำไยคุณภาพ

นางทองศรี ปิยาโน เกษตรกรรายใหญ่ และนายรัก จุมปาจม เกษตรกรตำบล ได้กล่าวถึงความพร้อมความรู้ความเข้าใจ ต่อเทคนิคและวิธีการแนวใหม่ที่นำมาส่งเสริมให้การเกษตรว่าเป็นวิธีการที่ดีมาก เพราะที่ผ่านมายังมองปัญหาของการทำสวนลำไยยังไม่เป็นระบบทำสวนอย่างไม่มี การวางแผนไม่มีการทำปฏิทิน ในการทำกิจกรรมในสวนเมื่อทางนักวิชาการได้มาส่งเสริมให้ ความรู้ รู้สึกว่าเริ่มทำอะไรเป็นระบบมากขึ้น และเมื่อได้แนะนำความรู้เรื่องการใช้เคมีภัณฑ์ต่างๆ ควรทำให้รู้วิธีใช้ที่ถูกต้อง ว่าจะใช้เคมีภัณฑ์ ในช่วงไหนตอนไหน ใช้ได้ให้ถูกโรคกับแมลง

อย่างไรก็ตาม สมาชิกทั้ง 14 คน ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า สมาชิกภายในกลุ่มยังมีปัญหา เรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารวิทยาการใหม่อยู่บ้าง เพราะเกษตรกรบางรายยังไม่เคยมีความรู้เรื่องการ ใช้เคมีภัณฑ์ อย่างถูกต้องหรือทำความเข้าใจในภาษาวิชาการไม่ถูกต้องทำให้มีปัญหาต่อการต่อยอดข้อมูลบ้าง แต่การทำงานกันเป็นกลุ่มจะพยายามค่อยช่วยเหลือกันภายในกลุ่มตลอดเวลา ให้ ความสำคัญกับโครงการนี้เป็นอย่างมาก

(สมาชิกของกลุ่มโครงการ ทั้ง 14 คน) จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตัวประเด็น ความพร้อม ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มต่อการรับการถ่ายทอดเทคนิคและวิธีการแนวใหม่ในการทำลำไยปลอดสารพิษต่อ พบว่า ทั้ง 14 คน ต่างมีความเห็นว่าวิธีการที่ทางสหกรณ์การเกษตรร่วมกับกลุ่มนักวิชาการ เห็นว่า มีการใช้การที่ดี ได้รับประโยชน์ความรู้ดีมาก เพราะได้ ให้แต่ละคนมีการวางแผนในการผลิตลำไยคุณภาพ การอธิบายถึง กระบวนการใช้เคมีภัณฑ์อย่างเป็นระบบปลอดสารตกค้าง และแนะนำวิธีให้ใช้สารเคมีกับชีวภาพรวมกัน เพื่อให้ลดต้นทุนและได้ประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนทางบุญฤทธิ์ อุปคำ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายสมนึก ปิยาโน หมอหิน อาสา และนาย เสธฐวุฒิ สุภาวงศ์ ได้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า นักวิชาการบางคนยังคงส่งเสริมให้ใช้ สารเคมีมากโดยได้ให้ความเห็นว่า สะดวกสบาย ประหยัดเวลา ได้มีความเห็นขัดแย้งกัน การให้มา ส่งเสริม แนะนำวิธีการใช้สารเคมีโดยเห็นว่า นักวิชาการยังแนะนำให้เกษตรกรใช้สารเคมีมากเพราะได้ เห็นผลรวดเร็วกว่าที่จะ ใช้วิธีที่ใช้เคมีชีวภาพร่วมเพราะเป็นวิธีที่ประหยัดและได้ผล โดยตรงกับการ เกษตรแผนใหม่ ตรงตามแนวพระราชดำริ

สรุป ความเห็นและทัศนคติของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง 14 คน ว่ากลุ่มสมาชิก ผู้เข้าร่วมโครงการ ในประเด็นความรู้ความเข้าใจ กลุ่มเกษตรกร โครงการพิเศษนำร่องผลิตลำไย คุณภาพ ปลอดภัยปลอดสารพิษต่อเทคนิควิชาการแนวใหม่ ซึ่งพบว่า เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ นี้ทางกลุ่ม นักวิชาการ ได้นำมาส่งเสริมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ต่อ กลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เกษตรกร คิดและวางแผนเป็นระบบ มีการปรึกษากันในกลุ่มมากขึ้น มากกว่าก่อนเข้าร่วม โครงการ เพราะแต่ก่อนต่างคนต่างทำ ทำให้ไม่สามารถรับรู้ปัญหาอย่างแท้จริง แต่ก็ยังมีความ คิดเห็นของสมาชิกบางคนยังเห็นว่า ที่ไม่มีการควบคุมจากสหกรณ์การเกษตรจอมทองอย่างจริงจัง ในการสร้างความเห็นในการใช้เคมีภัณฑ์ เพราะนักวิชาการ บางคนนำหลักวิธีการตลาดมาใช้ขาย เคมีการเกษตร ไม่ใช้วิธีที่สอนให้เกษตรกรประหยัดหรือใช้การผสมผสานในเรื่องเคมีชีวภาพด้าน คุณภาพ ทำให้เพิ่มภาระหนี้สินมากขึ้นตามไปด้วย

(รองประธานโครงการ) นายปัญญา สุภาวงศ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ (เลขาโครงการ) นาย บุญฤทธิ์ อุปคำ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกร ด้วยกันเองก่อนว่า ได้จัดทำตารางปฏิบัติงานของสมาชิกภายในกลุ่มให้ตรงกันในการทำกิจกรรม ร่วมกัน โดยแต่ละ 1 เดือนจะมีการประชุมย่อยเพื่อรับทราบปัญหา ของแต่ละคน จากนั้นจะรวบรวม ปัญหาต่างๆ เพื่อเสนอให้นักวิชาการเข้ามาแก้ไข โดยนักวิชาการจะเข้ามาดูแลโครงการทุก 10 วัน เพื่อดูแลโครงการอย่างใกล้ชิด

ส่วนการมีส่วนร่วม ของสหกรณ์การเกษตรจอมทองและนักวิชาการจากการให้สัมภาษณ์ ของ สมาชิกทั้ง 14 คน ได้กล่าวว่า สังเกตเห็นว่า ทั้งสองฝ่ายยังมีปัญหาย่อยอยู่ทุกครั้งที่ไปติดต่อที่สหกรณ์ ยังพบว่าไม่ได้รับข้อมูลจากฝ่ายวิชาการ เพราะโดยส่วนมากฝ่ายนักวิชาการเข้าไปปฏิบัติพื้นที่ มากกว่าสหกรณ์การเกษตรฯ ซึ่งบางครั้งทำให้การดำเนินการบางอย่างต้องรอความเห็นจากสหกรณ์ ทำให้สูญเสียเวลาจำเป็นต้องรอเจ้าหน้าที่ทางสหกรณ์ลงปฏิบัติพื้นที่

นายเสธฐวุฒิ สุภาวงศ์ ผู้จัดการสหกรณ์ สุกนิมิตา ตำบลบ้านแปะ) เกษตรกรรายใหญ่ ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้กล่าวถึงประเด็นของการมีส่วนร่วมว่า ในการดำเนินโครงการซึ่งสังเกตว่า ยัง ไม่มีการร่วมกัน 3 ฝ่ายในการประสานข้อมูล วิเคราะห์ ปัญหาาร่วมกัน อีกทั้งเป็นการวางแผนจาก

สหกรณ์การเกษตร และนักวิชาการ ซึ่งทำให้มองปัญหาได้ครอบคลุมควรจะให้กลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ และมีส่วนร่วมให้มากกว่านี้

นายบุญสม กาวิ (ประธานสหกรณ์ การเกษตรจอมทอง) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายยอมรับว่าทำได้ดี ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะฝ่ายกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ถือว่ามีความกระตือรือร้น มากที่สุดซึ่งมีความสนใจต่อโครงการนี้มาก ให้ความร่วมมืออย่างเข้ามาติดต่อประสานงาน

แต่ฝ่ายสหกรณ์มีปัญหาติดขัดอยู่บ้างเพราะโครงการนี้ ผู้จัดการคนเก่าที่ลาออกไปเป็นผู้ริเริ่มโครงการ ทำให้ทางสหกรณ์ยังศึกษาโครงการยังไม่ดีพอและมีข้อจำกัดในด้านข้อมูล เพราะเป็นโครงการเรื่องด่วน กลุ่มเกษตรกรจำเป็นต้องดำเนินงานทันทีกับทางฝ่ายนักวิชาการ แต่ทางสหกรณ์ยังไม่สามารถจัดระบบให้ ตรงตามความต้องการของทุกฝ่ายได้เท่านี้ควร เพราะว่าเป็นโครงการนำร่องแต่เมื่อโครงการ ดำเนินการไปสักระยะหนึ่งก็สามารถที่จะเข้ากับระบบ ปฏิบัติการได้

(สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ) ทั้ง 14 คน จากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิก มีประเด็นของการมีส่วนร่วมพบว่า โดยส่วนมากการดำเนินงาน จะปฏิบัติตามนักวิชาการร่วมพบว่า โดยส่วนมากการดำเนินงาน จะปฏิบัติตามนักวิชาการโดยส่วนมาก เพราะกลุ่มสมาชิกมีความพยายามที่จะดำเนินโครงการนี้ให้สำเร็จบรรลุผล โดยมีความตั้งใจต้องการให้โครงการนี้อยู่ในความพอใจของทางสหกรณ์ เพราะโครงการนี้สำเร็จ ก็จะนำเงินมาชำระหนี้ ให้แก่สหกรณ์ที่ยังค้างชำระอยู่ อีกอย่างหนึ่ง ก็จะได้นำโครงการนี้ไปส่งเสริมในชุมชน

จากการสังเกตของผู้สัมภาษณ์ พบว่า บางส่วนยังมีความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมโดยส่วนมาก ทางสหกรณ์มีบทบาทน้อย โดยปล่อยให้ฝ่ายนักวิชาการดำเนินการมากกว่าบางครั้ง ข้อเสนอหรือปัญหา ที่เสนอไปยังสหกรณ์ไม่ได้รับความสะดวกเพราะฝ่ายนักวิชาการ ไม่เห็นด้วยทางกลุ่มจึงต้องไปติดต่อสหกรณ์ด้วยตนเอง กลุ่มสมาชิกในโครงการตระหนักกว่าจะทำให้โครงการดำเนินงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพและอาจเกิดความเสียหายได้

4.6 สรุป

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและทัศนคติของประธานสหกรณ์การเกษตรจอมทองผู้ดูแลกลุ่มสมาชิกโครงการนำร่องผลิตลำไยคุณภาพ ในประเด็นการมีส่วนร่วม พบว่า ทุกคนเห็นว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมากเป็นแนวทางปฏิรูปเกษตรกรแนวใหม่ ซึ่ง ภาคเกษตรกรนักวิชาการ และกลุ่มสหกรณ์มีบทบาท มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการร่วมกันในทุกๆ ด้าน เช่น วางแผนบริหารจัดการ ปฏิบัติงาน ซึ่ง ทั้ง 3 ฝ่าย จะต้องรับรู้ข่าวสาร ซึ่งกันและกัน

และทุกคนจึงให้ความเห็นร่วมกันว่า แม้โครงการที่เป็นโครงการทดลองอยู่แต่เมื่อส่งเสริมโครงการ และได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐ จะทำให้ผลผลิตลำไยส่งออกไปสู่ตลาดโลกได้อย่างมีคุณภาพ

แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดได้กล่าวต่อปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมโครงการนี้เป็นโครงการที่ดำเนินการใช้เวลาในการศึกษาโครงการน้อยโดยเฉพาะทางสหกรณ์การเกษตรจอมทองไม่ได้กำหนดการบริหารจัดการที่แน่นอน จึงเกิดปัญหาในด้านการประสานงานในการลงพื้นที่มาทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มสมาชิกในโครงการผลิตลำไยคุณภาพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved